ΕΤΟΣ Γ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1913 ΑΡΙΘ. 148.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.—*Ἡ προσευχή. Ὁμιλία εἰκοστή. Ὑπὲρ τίνων ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα ;*

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ. — *Λειτουργικαὶ ὁμιλίαι. Ὁμιλία τριακοστὴ ἕκτη. (Α΄. Περὶ δικαιώσεως).*

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ Κ΄.

ΥΠΕΡ ΤΙΝΩΝ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝ ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΩΜΕΘΑ ;

« Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι
» δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας
» ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων». *(Α΄. Τιμθ β΄. 1)*

Τίνες ὀφείλουσι νὰ προσεύχωνται ; Τοῦτο ἐμάθομεν ἤδη· οἱ δίκαιοι, οἱ ἁμαρτωλοί, οἱ ἄπιστοι τ. ε. πάντες οἱ ἄνθρωποι, διότι οὐδεὶς βεβαίως ὑπάρχει ἄνθρωπος ὁ μὴ καταλεγόμενος ἐν μιᾷ τῶν τριῶν τούτων κατηγοριῶν. Πρὸς ποῖον ὀφείλομεν νὰ κατευθύνωμεν τὰς ἡμετέρας προσευχάς; Καὶ τοῦτο ἐπίσης γινώσκομεν· ὀφείλομεν τὰς προσευχὰς ἡμῶν νὰ κατευθύνωμεν πρὸς μόνον τὸν Θεόν, διότι εἶναι ὁ Ὕψιστος καὶ ἀπόλυτος Κύριος πάντων τῶν ὄντων. Οὐχ ἧττον δυνάμεθα νὰ ἀπευθύνωμεν προσευχὰς καὶ πρὸς τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς Ἁγίους καὶ μάλιστα πρὸς τὴν Πάναγνον Μητέρα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ἀειπάρθενον Θεοτόκον. Τρίτον ἤδη ἐρώτημα τίθεται· ὑπὲρ τίνων ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα ; Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δίδομεν σήμερον.

Τὸ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἄλλου εἶναι καθῆκον ἐπιβεβλημένον εἰς πάντας, διότι τὸ καθῆκον τοῦτο ἀπορρέει ἐκ τῆς ἀγάπης. Ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ἔχει καθῆκον νὰ ἀγαπᾷ πάντας ἀνθρώπους, οὕτως ἔχει καὶ τὸ καθῆκον νὰ προσεύχηται ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Ὀφείλει νὰ προσεύ-

χηται ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ἀρχηγῶν, τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων, τῶν βασιλέων καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ὑπὲρ τῶν δικαίων, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ὑπὲρ τῶν ἀπίστων, ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων.

Ἐν πρώτοις ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν ἡμῶν πατέρων, τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἀρχιερέως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας εἰς ἣν ἀνήκει ὁ προσευχόμενος, τῶν πρεσβυτέρων, τῶν διακόνων, καὶ παντὸς ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τάγματος. Παράδειγμα τοιαύτης προσευχῆς ἔδωκεν ἡμῖν ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἥτις ἐκτενῶς προσηυχήθη ὑπὲρ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὅταν ἐνέκλεισε τοῦτον εἰς φυλακὴν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης· *«προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη » ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ»*.

Δεύτερον, ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν Κυβερνητῶν τῆς Πολιτείας, οἱονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρωσιν οὗτοι, εἴτε βασιλεῖς, εἴτε αὐτοκράτορες, εἴτε ἡγεμόνες, εἴτε πρόεδροι Δημοκρατίας οὗτοι ὀνομάζονται. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ πρᾶξις τῆς ἀληθοῦς θρησκείας. Καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς αἰχμαλωσίας ὁ Ἰουδαῖος προσηύχετο ὑπὲρ τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἢ Βαλτάσαρ, *«ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ » ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς»*. Ἀλλ' ἀκούσωμεν τί διδάσκει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. *«Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προ- » σευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων » καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διά- » γωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι»*. Ἡ Ἐκκλησία συνεμορφώθη κατὰ γράμμα πρὸς τὴν θείαν ταύτην διδασκαλίαν. Οἱ Χριστιανοὶ προσηύχοντο ὑπὲρ τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ὅταν ἀκόμη οὗτοι ἐκήρυττον σκληροὺς κατ' αὐτῶν διωγμούς. «Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες προσηλωμένους εἰς » τὸν οὐρανόν, τὰς χεῖρας τεταμένας, διότι εἶναι καθαραί, τὴν κεφαλὴν » γυμνήν, διότι οὐδὲν ἔχομεν διὰ τὸ ὁποῖον νὰ ἐρυθριῶμεν, χωρὶς ὡρι- » σμένους τύπους, διότι παρ' ἡμῖν ἡ καρδία εἶναι ἡ προσευχομένη, αἰτού- » μεθα ὑπὲρ τῶν αὐτοκρατόρων ζωὴν μακροχρόνιον, βασιλείαν ἤρεμον, » ἀσφάλειαν ἐν τῷ παλατίῳ, νίκας τοῦ στρατοῦ.... τὴν εἰρήνην ἐν ὅλῳ » τῷ κόσμῳ. Τέλος πᾶν ὅπερ ὁ Καῖσαρ εὔχεται καὶ ἐπιθυμεῖ ὡς Καῖσαρ » καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἡμεῖς αἰτούμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλ' αἰτούμεθα παρ' » Ἐκείνου, ὅστις κέκτηται τὴν δύναμιν νὰ χορηγήσῃ τὰ αἰτούμενα». Ταῦτα λέγει τις τῶν ἀρχαίων Ἀπολογητῶν. Καὶ σήμερον δὲ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία προσεύχεται ὑπὲρ τῶν θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Τρίτον ὀφείλομεν νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν. Ὑπὲρ τῶν δικαίων προσευχόμεθα, διότι εἰς οἱονδήποτε βαθμὸν τελειότητος καὶ ἂν ἔχῃ φθάσῃ ὁ δίκαιος καὶ ὁ ἅγιος δὲν πρέπει νὰ μείνῃ στάσιμος, ἀλλ' ὀφείλει νὰ σπεύδῃ ἀπὸ τελειότητος εἰς τελειό-

τητα. *«Καὶ ὁ δίκαιος δικαιωθήτω ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι»*, ἐντέλλεται αὐτὸς ὁ Θεός. Διὰ τὸν λόγον λοιπὸν τοῦτον οἱ δίκαιοι ἔχουσιν ἀνάγκην προσευχῶν, καὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν προσευχῶν καὶ τῶν ἡμετέρων. Ἐκτὸς τούτου εἰς οἱονδήποτε βαθμὸν τελειότητος καὶ ἂν εὑρίσκεταί τις δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένος τοῦ κινδύνου τῆς πτώσεως. *«ὁ δοκῶν ἑστάναι » βλεπέτω μὴ πέσῃ»*, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἰδού, διατί εἶναι ἀνάγκη, καὶ ἔχομεν καθῆκον νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν δικαίων. Ὅταν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ κήρυγμα, εἰς ὃ εἶχεν ἀποστείλη αὐτούς, ἔλεγον πρὸς τὸν Ἰησοῦν. *«Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑπο- » τάσσεται ἡμῖν»*. Ἐφαντάσθησαν ἑαυτοὺς δικαίους, καὶ ἦσαν πράγματι τοιοῦτοι. Ἀλλ' ὁ Κύριος διὰ νὰ προφυλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πτώσεως, εἰς ἣν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξωθήσῃ αὐτοὺς ἡ Σατανικὴ κακία τῆς ὑπερηφανείας ὑπενθυμίζει αὐτοῖς τὴν πτῶσιν τοῦ Σατανᾶ λέγων· *«ἐθεώρουν τὸν » Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα»*. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς δίκαιος καὶ μάλιστα τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν διεβεβαίου τὸν Χριστόν, ὅτι ἦτο ἕτοιμος, ἂν παρουσιάζετο ἀνάγκη, νὰ ἀποθάνῃ μαζὶ μὲ αὐτόν. Καὶ ὅμως ὀλίγας ὥρας μετὰ ταῦτα ἔπιπτε τὴν φοβερωτέραν τῶν πτώσεων ἀπαρνηθεὶς τρὶς τὸν Χριστόν, κυριευθεὶς ὑπὸ φόβου ἐκεῖ ὅπου οὐδεὶς ὑπῆρχε φόβος, ἐπὶ τῇ ἁπλῇ ἐρωτήσει παιδίσκης!

Ἐὰν λοιπὸν οἱ δίκαιοι ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς προσευχῆς τῶν ἄλλων Χριστιανῶν πολὺ μεγαλειτέραν ἀνάγκην ἔχουσι ταύτης οἱ ἁμαρτωλοί. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ εἶναι πολλῶν εἰδῶν. Ἀναλόγως δὲ τοῦ εἴδους τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν αἱ προσευχαὶ δι' ἄλλους μὲν ἀποβαίνουσιν ὠφέλιμοι, δι' ἄλλους δὲ οὐχί. Εἰς τοὺς περιπεσόντας εἰς ἁμαρτήματα ἐξ ἀπροσεξίας, ἢ διότι ἐπαγιδεύθησαν ὑπὸ πειρασμοῦ, ἀλλὰ συναισθανομένους τὸ ἴδιον ἁμάρτημα αἱ προσευχαὶ εἶναι ὠφέλιμοι. Εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὅμως τοὺς ἀποσκληρυνθέντας ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ἀμετανοήτους αἱ προσευχαὶ δὲν ἀποβαίνουσιν ὠφέλιμοι. Οἱ ἁμαρτωλοὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦδε ἔχουσι καταδικασθῆ, οὐχὶ βεβαίως δι' ἀποφάσεως Θεοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀποφάσεως τοῦ νὰ ἐμμένωσι πείσμονες ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μωϋσῆς, εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἱερεμίαν διὰ τὸν σκληρυνθέντα ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ Ἰουδαϊκὸν λαόν, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ ἐὰν σταθῶσιν ἔμπροσθέν μου διὰ νὰ ζητήσωσι χάριν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου τοῦ σκληροτραχήλου καὶ ἀχαρίστου, ἡ καρδία μου δὲν θέλει καμφθῇ δὲν θὰ ἐλεήσω αὐτόν, μόνον νὰ ἐκδιωχθῇ ἐντεῦθεν ὁ λαὸς οὗτος. *«Ἐὰν στῇ Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ πρὸ τοῦ προσώπου μου, οὐκ ἔστιν ἡ » ψυχή μου πρὸς αὐτούς· ἐξαπόστειλον τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἐξελθέτω- » σαν»*. Τί ὀφείλω νὰ πράξω κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην; Δύναμαι νὰ γινώσκω ποῖος εἶναι ἁμαρτωλὸς σκληροτράχηλος καὶ ἀμετανόητος καὶ ποῖος ὄχι; Δύναμαι νὰ γνωρίζω ποῖος ὑπέπεσεν εἰς ἁμαρτίαν θανάσιμον, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, καὶ

ποῖος ὄχι; «*Ἐάν τις ἴδῃ, λέγει ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστής, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ » ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωήν, » τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. Ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ » περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ*». Δὲν πρέπει, λέγει, νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν τῶν ὑποπεσόντων εἰς θανάσιμον ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ ποῖος δύναται νὰ γνωρίζῃ τοὺς τοιούτους ἁμαρτωλούς; Ὅταν «*ὁ Σαῦ- » λος ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνον εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου*», ἔτρεχεν εἰς τὴν Δαμασκόν, ὅπως «*δεδεμένους ἀγάγῃ αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλήμ*», τότε «*περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ*» καὶ ἀπὸ Σαῦλος ἔγεινεν ὁ μέγας τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος Παῦλος!... Τίς λοιπὸν δύναται νὰ ἦναι βέβαιος, ὅτι ὁ ἀμετανόητος ἁμαρτωλὸς θὰ παραμείνῃ μέχρι τέλους τοιοῦτος; Λοιπόν, διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἂς προσευχώμεθα ὑπὲρ πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν ἀδιακρίτως. Ἡ μήτηρ ἂς προσεύχεται ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ κατολισθήσαντος τέκνου αὐτῆς, ἡ σύζυγος ὑπὲρ τοῦ θανασίμως ἁμαρτάνοντος συζύγου αὐτῆς, οἱ ἱερεῖς καὶ ποιμένες ἂς προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν ἐκτενέστερον καὶ θερμότερον. Οἱ πάντες ὑπὲρ πάντων ἀδιακρίτως τῶν ἁμαρτωλῶν ἂς προσευχώμεθα.

Τέλος ὀφείλομεν ἀκόμη νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ὑπὲρ τῶν ἀπίστων καὶ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων. Τὸ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εἶναι ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, «*προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς » καὶ διωκόντων ὑμᾶς*;». Ὁ λόγος τῆς τοιαύτης προσευχῆς εἶναι ὁ ἑπόμενος. Τὸ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἄλλου εἶναι ἐκδήλωσίς τις τῆς ἀγάπης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ ἐπεκτείνηται εἰς πάντας, διὰ τοῦτο εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, ὅπως ἔχομεν καθῆκον οὐδένα νὰ ἐξαιρῶμεν τῆς ἡμετέρας ἀγάπης, οὕτω καὶ οὐδένα νὰ ἀποκλείωμεν τῶν ἡμετέρων προσευχῶν. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἀπίστων, ἔχομεν καθῆκον νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ πάντων ἀνεξαιρέτως, ὅσοι διατελοῦσιν ἔξω τῆς ἀληθοῦς πίστεως. Ἡ Ἐκκλησία τοῦτο ἔπραττεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς. Προσηύχετο ὑπὲρ τῶν ἀπίστων, ὅπως ὁ Θεὸς διανοίξῃ αὐτῶν τὸν νοῦν καὶ πληρώσῃ τὰς καρδίας αὐτῶν χάριτος, ἵνα γνωρίσωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Αὐτὸ τοῦτο πράττει καὶ σήμερον ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη ὑπὲρ πάντων τῶν ἔξω τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πίστεως διατελούντων ἀπίστων καὶ ἑτεροδόξων. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς προσευχῆς ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων, τῶν κεκοιμημένων ἀδελφῶν ἡμῶν ἔχομεν ὁμιλήσῃ ἄλλοτε διὰ μακρῶν.

Λοιπόν, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ὀφείλομεν ἵνα προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ποιμένων, ὑπὲρ τῶν βασιλέων, ὑπὲρ τῶν δικαίων, τῶν ἁμαρτωλῶν, τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἤδη κεκοιμημένων ἀδελφῶν ἡμῶν. Ὀφείλομεν ἑνὶ λόγῳ νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τοῦ πλησίον ἡμῶν. Δέον δὲ νὰ γινώσκητε ὅτι προσευχόμενοι ὑπὲρ τοῦ πλησίον προσεύχεσθε ὑπὲρ ἑαυτῶν, εὐεργετεῖτε ἑαυτούς, διότι ὁ Κύριος εἶπε. «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται».

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΛΣΤ'.

Α'. ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΩΣΕΩΣ

«Πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης » τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι » διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ρωμ, 3, 23—24)
«Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε » καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις» (Α'. Κορ. 1, 30).
«Τόν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν » ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσὺνη Θεοῦ » ἐν αὐτῷ» (Β'. Κορ. 5, 30)

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.—Τὸ τί εἶναι θεία λατρεία, πῶς πρέπει αὕτη νὰ ἐκτελῆται κατὰ τὴν ὀρθῶς νοουμένην διδασκαλίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποῖαι τέλος εἶναι αἱ διάφοροι ὠφέλειαί της διὰ τοὺς Χριστιανούς, ταῦτα πάντα ἐξηγήσαμεν εἰς τὰς ἀμέσως προηγουμένας ὁμιλίας. Ἐκεῖ, ὅταν ἐδίδαμεν τὸν ὁρισμὸν τῆς θείας λατρείας καὶ ὡρίζαμεν γενικῶς τὸ τί εἶναι ἡ ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ λατρεία. τί ἐλέγαμεν περὶ αὐτῆς, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἄλλων στοιχείων καὶ ἐκδηλώσεών της περιλαμβάνει αὕτη καὶ τὰ ἱερὰ Μυστήρια. Πράγματι! αἱ ἱερώταται αὗται τελεταί, διὰ τῶν ὁποίων ηὐδόκησεν ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ μᾶς μεταδίδῃ τὴν σωτήριόν του χάριν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ εὐδοκιμήσωμεν ἠθικῶς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν μακαριότητά μας μετὰ τὸν θάνατον, αἱ ἱερώταται, λέγω, αὗται τελεταὶ ἀποτελοῦν τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν πιστῶν ἀπὸ τῶν ἀθρήσκων, ἀποτελοῦν τὴν ***Λυδίαν λίθον*** τῆς πίστεως καὶ εὐλαβείας τοῦ Χριστιανοῦ. Ὁ Χριστιανὸς διὰ τῆς εὐλαβοῦς αὐτοῦ συμμετοχῆς εἰς τὰ ἱερὰ Μυστήρια ὁμοῦ μὲ τὴν θείαν χάριν, τὴν ὁποίαν λαμβάνει, κηρύττει συγχρόνως δημοσίᾳ καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καὶ προσφέρει εὐλαβῶς τὴν ὁλόψυχον αὐτοῦ λατρείαν πρὸς τὸν Θεάνθρωπον Σωτῆρά του καὶ ὁμολογεῖ σιωπηρῶς τὴν στενωτάτην ἕνωσίν του μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τέλος ἀναγνωρίζει ὡς ἀρχηγὸν τοῦ βίου του τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀφοῦ λοιπὸν τοιαύτη καὶ τοσαύτη εἶναι ἡ σημασία τῶν ἱερῶν Μυστηρίων, δὲν θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ αὐτῶν ὀλίγα τινά, τὰ ὁποῖα νὰ μᾶς δώσουν μίαν γενικὴν ἰδέαν βοηθητικὴν εἰς τὴν ὀρθὴν περὶ αὐτῶν ἀντίληψιν. Ἀλλὰ τὰ μυστήρια εἶναι

τὰ θεοσύστατα μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησια ὡς φύλαξ καὶ διανομεὺς τῆς θείας χάριτος μεταδίδει αὐτὴν εἰς τὰ πιστὰ πνευματικά της τέκνα καὶ ἐνεργεῖ τὸν ἁγιασμὸν αὐτῶν καὶ τὴν σωτηρίαν. Τὰ Μυστήρια δηλαδὴ εἶναι τὰ θεῖα ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων κατὰ τρόπον μυστηριώδη δικαιοῦται ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ἁμαρτωλοῦ γινόμενος δίκαιος, καὶ ἀπὸ κατακρίτου, ὁποῖος ἦτο ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, ἀποβαίνων ἄξιος τῆς αἰωνίου μακαριότητος ἕνεκα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς *δικαιώσεως*, περὶ τῆς ὁποίας θὰ διαλάβῃ ἡ σημερινὴ διδασκαλία ὡς ἀναγκαία προεισαγωγὴ τοῦ λόγου περὶ Μυστηρίων.

Καὶ πρῶτον ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος καὶ κύριος αἴτιος καὶ παραγωγὸς τῆς *δικαιώσεως* τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῆς ἠθικῆς μεταβολῆς αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς ὁποίας οὗτος γίνεται ἄξιος τῆς σωτηρίας; Οὐδεὶς ἄλλος βεβαίως εἰμὴ αὐτὸς ὁ Θεός, ὅστις πράττει τοῦτο ἐξ ἄκρας ἀγαθότητος χωρὶς ποσῶς νὰ τὸν ὑποχρεοῖ ἡ προσωπική μας ἀξιότης, ἡ ὁποία δὲν ἦτο ἀξία τοιαύτης πρὸς ἡμᾶς ὑψίστης εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε,—καὶ εἶναι τοῦτο κρίσις ἁγίου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας,—ὅτι ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἁμαρτωλοῦ εἰς δίκαιον, τὴν ὁποίαν ἐκφράζομεν διὰ τῆς θεολογικῆς λέξεως τῆς δικαιώσεως εἶναι ἔργον ἠθικὸν ἀνώτερον τῆς δημιουργίας τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον καμμία ἀπολύτως ἄλλη δύναμις δὲν θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ κατορθώσῃ ἐκτὸς τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ· τὸ ὁποῖον δηλαδή; Τὸ νὰ μεταβάλῃ τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον εἰς ἅγιον· ἤ, ὅπερ τὸ αὐτό, νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον νέαν ψυχὴν καὶ νὰ ἐφοδιάσῃ αὐτὸν μὲ νέαν καρδίαν, καὶ μὲ μίαν λέξιν νὰ τὸν ἀναπλάσῃ εἰς νέον ἄνθρωπον, ἱκανὸν νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ τείνῃ πρὸς τὰ ἐπουράνια. Ἡ θαυμασία αὕτη ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου μεταμόρφωσις δὲν εἶναι ἔργον τῆς δυνάμεως οὔτε τῶν ἀνθρώπων, οὔτε τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ μόνον τοῦ Θεοῦ. Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις, κατὰ τὸν βασιλέα καὶ προφήτην Δαυῒδ, αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου».

Τί μόνον ἀπαιτεῖται ἐκ μέρους ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ εἴμεθα δεκτικοὶ τῆς θαυμαστῆς ταύτης ἀλλοιώσεως τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου καὶ νὰ τύχωμεν τῆς θείας δικαιώσεως; Νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις διὰ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου συνεφιλίωσεν ἡμᾶς μὲ τὸν Θεὸν. καθιστῶν ἡμᾶς ἱκανούς,—ἐὰν βεβαίως θέλωμεν ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν δωρεὰν προσφερομένην θείαν χάριν — νὰ σωθῶμεν ἀπὸ ἀσεβῶν γινόμενοι δίκαιοι. Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν, εἶναι Ἐκεῖνος. ὅστις κατέστησεν ἡμᾶς ἀξίους τῆς δικαιώσεως τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ τὶ μᾶς διδάσκει περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου δόγματος ἡ Ἁγία Γραφή. Γράφων ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ρώμης, πρῶτον μὲν ἀναφέρει πρὸς αὐτούς, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πρωτοπλάστων, οἵτινες παρέβησαν τὴν θείαν ἐντολὴν καὶ προσέβαλαν τὸν Θεὸν, ἡμάρτησαν ὅλοι αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι, καὶ διὰ τοῦτο ἀπώλεσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἀμέσως ἔπειτα παρηγορεῖ αὐτοὺς ὁ θεῖος Παῦλος, βεβαιόνων, ὅτι ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς διὰ διὰ τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι εἰς τὸν σταυρικόν του θάνατον, τὸν ὁποῖον προσέφερεν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ἱλαστήριον θῦμα, δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν

δικαίωσιν ἡμῶν, δωρεὰν χορηγουμένην εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς θείας χάριτος. Ἂς ἀκούσωμεν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον πῶς ἐκφράζει τὴν δογματικὴν αὐτὴν ἀλήθειαν μὲ τὰς ἰδίας λέξεις του «Πάντες γάρ, λέγει, ἥμαρτον καὶ » ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι » διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλα-» στήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτῷ αἵματι».

Θὰ σᾶς ἀναφέρω ἐδῶ ἓν ἄλλο περιστατικόν, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὁποίου ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐπανέλαβε τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν περὶ δικαιώσεως μὲ ὀλιγωτέρας μέν, ἀλλὰ σαφεστέρας λέξεις. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Κορίνθου ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων, ἐνῷ εἶχαν πιστεύσει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὁποῖον ἐκήρυξαν εἰς αὐτοὺς διάφοροι Ἀπόστολοι, ἐν τούτοις ἕκαστος ἐκ τῶν Κορινθίων Χριστιανῶν ἤθελε νὰ ἐπονομάζεται ὄχι ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀποστόλου ὑπὸ τοῦ ὁποίου εἶχε διδαχθῇ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ εἰς αὐτὸν ἐκαυχᾶτο, αὐτὸν κηρύττων ἀνώτερον τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, αὐτὸν προτιμῶν καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Χριστόν. Τοιουτοτρόπως δὲ ποῖα ἄτοπα συνέβαιναν μεταξὺ τῶν Κορινθίων; Σχίσματα καὶ φιλονεικίαι. «Ἐγὼ μέν εἶμι, ἔλεγαν, Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ». Τοῦτο μαθὼν ὁ Παῦλος, ἐλυπήθη πολύ· καὶ γράφων πρὸς αὐτοὺς τὴν πρώτην του ἐπιστολήν, ἰδοὺ πῶς διορθώνει τὴν λυπηροτάτην αὐτῶν παρανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Σᾶς ἐρωτῶ, λέγει, Κορίνθιοι· μήπως ἐγὼ ὁ Παῦλος ἐσταυρώθην πρὸς χάριν σας; Βεβαίως ὄχι· οὔτε δὲ καὶ ὁ Ἀπολλῶς καὶ ὁ Κηφᾶς· ἀλλὰ ποῖος; μόνος ὁ Χριστός. Σᾶς ἐρωτῶ ἀκόμη· μήπως εἰς τὸ ὄνομα ἐμοῦ τοῦ Παύλου ἐβαπτίσθητε; Βεβαίως πάλιν ὄχι· οὔτε δ' ἐπίσης εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κηφᾶ καὶ τοῦ Ἀπολλώ. Ἀλλ' εἰς τίνος λοιπὸν τὸ ὄνομα ἐβαπτίσθητε καὶ σεῖς οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ λοιποὶ Χριστιανοί; Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Τί σημαίνει τοῦτο; Τὴν πίστιν ἡμῶν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὅστις διέταξε νὰ βαπτιζώμεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος· Αἴ λοιπόν, ἀγαπητοὶ Κορίνθιοι! Ὁ λυτρωτὴς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν τε καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν καὶ δώσας εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Βάπτισμα καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ Μυστήρια, ὑπῆρξε χάριν ἡμῶν ἡ ἐνσάρκωσις τῆς θείας σοφίας, «δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις».

Τὴν ἰδίαν διδασκαλίαν ἐπαναλαμβάνει ὁ μακάριος Παῦλος καὶ εἰς τὴν δευτέραν πρὸς τοὺς Κορινθίους ἐπιστολήν του. Τίς ἠδύνατο, λέγει, νὰ ἐλέγξῃ τὸν Ἰησοῦν περὶ ἁμαρτίας; Κανείς! Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσπονδοι ἐχθροί του ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνυπέρβλητον ἠθικὴν τελειότητα τοῦ θείου Διδασκάλου. Καὶ μόλα ταῦτα! Αὐτόν, τὸν Ἰησοῦν, ὅστις ἁμαρτίαν δὲν ἔκαμέ ποτε, οὐδὲ εὑρέθῃ πώποτε δόλος εἰς τὸ στόμα του, οὐδὲ ἀπάτη εἰς τοὺς λόγους του, αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μετεχειρίσθη ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, ὡς τὸν ἁμαρτωλότατον τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐὰν ἦτο αὐτὴ ἡ ἁμαρτία προσωποποιημένη, καὶ χωρὶς οὐδόλως νὰ φεισθῇ αὐτοῦ τὸν παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ· ἐξ αἰτίας ποίων; Ἐξ αἰτίας ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἡμάρτομεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἔπρεπε διὰ τοῦτο ἡμεῖς ὡς πταῖσται νὰ ὑποστῶμεν τὴν τιμωρίαν τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἐτιμωρήθη αὐτὸς ὁ ἁγιώτατος Ἰησοῦς

ἀντὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, διατὶ δέ; Ἵνα τοιουτοτρόπως διὰ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου σωθῶμεν ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνακτήσωμεν τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, δικαιούμενοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· «Τὸν γὰρ μὴ γνόντα, λέγει, ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, » ἵνα ἡμεῖς γινώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ», ὅπου, ὡς καὶ εἰς τὸ προαναφερθὲν ἀποστολικὸν ρητὸν, ἡ λέξις δικαιοσύνη ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν καὶ ἡ δικαίωσις.

Τί δὲ εἶναι ἡ δικαίωσις, διὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν ἐν συντόμῳ τὰ μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθέντα εἰς τὴν σημερινήν μας διδαχήν; Δικαίωσις, ἢ δικαιοσύνη κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν της ἐνταῦθα ἔννοιαν, εἶναι καὶ λέγεται ἡ συμφιλίωσις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν, τὴν ὁποίαν ἐνήργησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου, καὶ τὴν ὁποίαν δυνάμεθα προσέτι νὰ ὀνομάσωμεν καταλλαγὴν καὶ ἀπολύτρωσιν. Πιστεύων ἑκουσίως ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ἀπολυτρωτικὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ καὶ βαπτιζόμενος εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀνακτᾷ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνει τὴν υἱοθεσίαν αὐτοῦ· τοιουτοτρόπως δὲ γίνεται ἱκανὸς διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θείας χάριτος νὰ κατασταθῇ δίκαιος ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἄξιος νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν.

Ἰδοὺ ἡ πλήρης καὶ τελεία ἔννοια τῆς ἁγιογραφικῆς διδασκαλίας περὶ δικαιώσεως Ὁ Θεὸς Πατὴρ εἶναι ὁ πρῶτος αἴτιος καὶ ἐνεργὸς αὐτῆς, ὁ μονογενὴς υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ καθιστῶν ἡμᾶς ἀξίους νὰ τύχωμεν τῆς θείας δικαιώσεως, τὰ δὲ ἱερὰ Μυστήρια εἶναι τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται ὁ Χριστιανὸς νὰ λάβῃ τὴν θείαν χάριν, ἢ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως καὶ ἄλλως λέγεται αὕτη, ἥτις εἶναι ἀναγκαιοτάτη καὶ ἀπαραίτητος πρὸς σωτηρίαν.

Διότι ποία εἶναι ἡ ἰδιότης καὶ ἐνέργεια τῶν Μυστηρίων ἡμῶν; Τὰ ἱερὰ Μυστήρια δὲν εἶναι ἁπλᾶ σημεῖα καὶ ἐνέχυρα τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ εἶναι ἁπλῶς τελεταὶ σκοπὸν ἔχουσαι μόνον καὶ μόνον νὰ διεγείρουν καὶ ἐνισχύουν τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν. Ὄχι! Ἀλλὰ τὰ Μυστήρια μεταδίδουν εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν θείαν χάριν, ἥτις μία μὲν εἶναι, ἀλλ᾽ ἐνεργεῖ διάφορα ψυχωφελῆ ἀποτελέσματα σύμφωνα μὲ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν Χριστιανῶν. Διὰ νὰ μεταδώσωσι δὲ εἰς ἡμᾶς τὴν ἁγιαστικὴν αὐτῶν χάριν τὰ Μυστήρια ἀπαιτεῖται ἐκ μέρους ἡμῶν· πρῶτον ἡ πίστις, ἄνευ τῆς ὁποίας, ὡς βεβαιοῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀδύνατον νὰ εὐαρεστήσῃ τις εἰς τὸν Θεόν· δεύτερον ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποδεικνύῃ διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν θείων ἐντολῶν. τρίτον τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀποστροφὴ τῆς ἁμαρτίας ἀφ᾽ ἑνός, καὶ συγχρόνως ἡ προσπάθεια ἡμῶν πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησιν· τέλος ἡ εὐλαβὴς ἡμῶν ἐπιθυμία νὰ ἀποδεχθῶμεν τὰ Μυστήρια. Κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον εὐσεβῶς φρονοῦντες καὶ θεαρέστως πράττοντες, συντελοῦμεν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς δικαιώσεως ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν σπουδαίων αὐτῆς ἀποτελεσμάτων, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὴν ἐφεξῆς διδασκαλίαν.